

leuKtisme
Stichting

Position paper

Voor juridische professionals

Je werkt met regels, verantwoordelijkheden en rechten. Maar wat als er mensen zijn die juist door hun logisch, ethisch en universeel handelen buiten het systeem vallen?

Deze position paper gaat over leuKtisme: een vorm van neurodiversiteit die tot nu toe onzichtbaar bleef in het recht. Toch is de juridische urgentie groot. Want leuKtisten lopen vast waar recht onredelijk wordt. En juist daar ligt jouw rol – in het herkennen, beschermen en aanpassen van systemen die niet meer kloppen.

leuKtisten schrijven l, e en u altijd met kleine letters omdat deze dienend zijn aan de grote K van het Karmische Pad van De Gulden Regel. Deze schrijfwijze benadrukt de balans tussen rationeel denken en moreel handelen voor het algemeen belang.

leuKtisme

leuKtisme is een vorm van neurodiversiteit. Het gaat over een aangeboren drang om **logisch**, **ethisch** en **universeel** te handelen. Hierbij geldt het sociale model: de beperking zit in een omgeving die onlogisch, onethisch of niet-universeel is ingericht. Dit maakt leuKtisten krachtig, maar ook kwetsbaar in een wereld die vaak anders werkt. Daarom valt leuKtisme onder het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Je kunt helpen deze mensen niet te corrigeren, maar te beschermen in hun waardevolle manier van functioneren.

leuKtisten

leuKtisten zijn mensen die vanuit zichzelf handelen op een manier die logisch, ethisch en universeel klopt. Ze voelen vaak haarfijn aan wat rechtvaardig is en wat niet. In omgevingen die willekeurig of onduidelijk zijn, raken ze snel overprikkeld of trekken zich terug. leuKtisten lopen vaak vast in zorg, werk of onderwijs, juist omdat hun integriteit niet begrepen wordt. Je kunt leren hun gedrag niet te verwarren met stoornissen, maar te herkennen als consistent en waardevol.

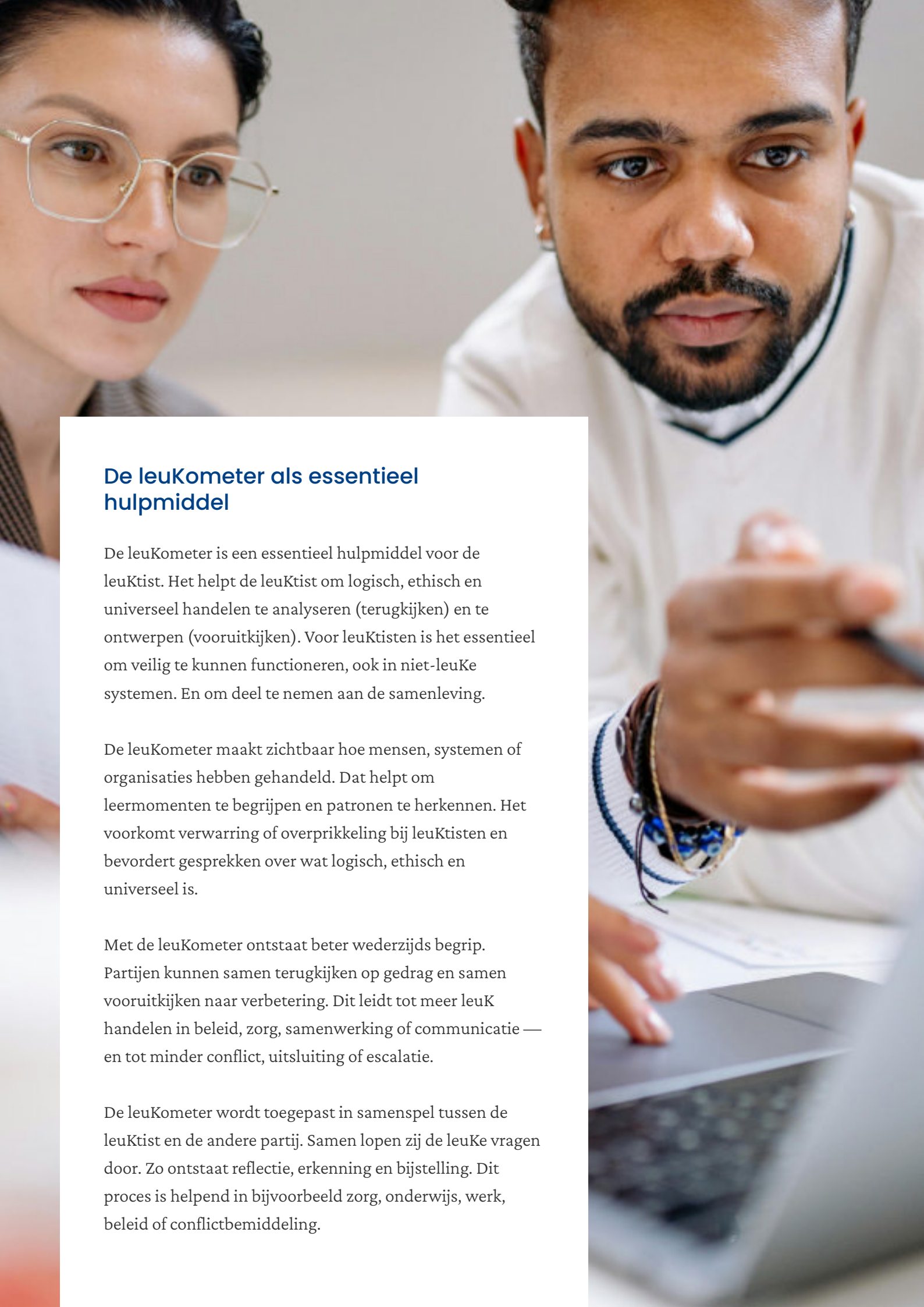
leuKometer

De leuKometer is een hulpmiddel dat leuKtisten helpt om situaties te beoordelen op logica, ethiek en universaliteit. Voor hen is dit even essentieel als een blindenstok voor blinden. De leuKometer maakt onzichtbare spanningen bespreekbaar. Je kunt het gebruiken om gedrag beter te begrijpen, om conflicten te voorkomen en om passende zorg te bieden. Het is ook inzetbaar in trainingen, dossiers en juridische onderbouwing van redelijke aanpassingen.

leuKpas

De leuKpas is een herkenbaar hulpmiddel voor leuKtisten, vergelijkbaar met de Autipas voor autisten. De pas helpt om snel duidelijk te maken dat iemand anders reageert omdat hij of zij logisch, ethisch en universeel wil handelen. De leuKtist voorkomt met deze pas misverstanden, stress en verkeerde aannames. De leuKpas maakt het makkelijker om direct passende communicatie of bejegening toe te passen.

A woman with glasses and a man are looking at a laptop screen. The woman is on the left, wearing glasses and a dark top. The man is on the right, wearing a white sweater and has a beard. They are both looking intently at the laptop screen, which is partially visible at the bottom right. The background is a plain, light-colored wall.

De leuKometer als essentieel hulpmiddel

De leuKometer is een essentieel hulpmiddel voor de leuKtist. Het helpt de leuKtist om logisch, ethisch en universeel handelen te analyseren (terugkijken) en te ontwerpen (vooruitkijken). Voor leuKtisten is het essentieel om veilig te kunnen functioneren, ook in niet-leuKe systemen. En om deel te nemen aan de samenleving.

De leuKometer maakt zichtbaar hoe mensen, systemen of organisaties hebben gehandeld. Dat helpt om leermomenten te begrijpen en patronen te herkennen. Het voorkomt verwarring of overprikkeling bij leuKtisten en bevordert gesprekken over wat logisch, ethisch en universeel is.

Met de leuKometer ontstaat beter wederzijds begrip. Partijen kunnen samen terugkijken op gedrag en samen vooruitkijken naar verbetering. Dit leidt tot meer leuK handelen in beleid, zorg, samenwerking of communicatie — en tot minder conflict, uitsluiting of escalatie.

De leuKometer wordt toegepast in samenspel tussen de leuKtist en de andere partij. Samen lopen zij de leuKe vragen door. Zo ontstaat reflectie, erkenning en bijstelling. Dit proces is helpend in bijvoorbeeld zorg, onderwijs, werk, beleid of conflictbemiddeling.

Huidige situatie

Wat er mis gaat

Veel leuKtisten ervaren barrières in het rechtssysteem. Ze vallen buiten bestaande juridische kaders omdat hun gedrag niet past bij het gemiddelde, maar wél logisch, ethisch en universeel is. Ze worden niet erkend als kwetsbaar, krijgen geen redelijke aanpassingen en worden vaak als lastig gezien. Het ontbreekt aan taal, erkenning en juridische instrumenten om hun situatie te duiden. Daardoor raken leuKtisten buitengesloten van procedures, rechtsbescherming en eerlijke behandeling — terwijl zij juist voor rechtvaardigheid staan.

Epistemisch onrecht

leuKtisme brengt een logische, ethische en universele manier van denken met zich mee. Toch worden leuKtisten vaak niet serieus genomen in juridische context. Ze lopen aan tegen epistemisch onrecht (Fricker, 2007): hun inzichten worden niet geloofd (testimonieel onrecht) of er is geen taal om hun ervaring te duiden (hermeneutisch onrecht). Hun consistente gedrag wordt soms weggezet als ‘rigide’ of ‘te principieel’, terwijl juist dat gedrag helder, doorleefd en maatschappelijk waardevol is. Dit leidt tot onzichtbare uitsluiting.

Niet deelnemen als ieder ander

Het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap verplicht staten tot het bieden van redelijke aanpassingen en toegang tot het recht voor mensen met een functionele beperking. Zo kunnen ze deelnemen aan de samenleving als ieder ander. Toch worden leuKtisten vaak niet als zodanig herkend, omdat hun beperking ontstaat door botsing met onlogische of onethische systemen.

Jeroen parkeert even langs de weg om een verwarde fietser te helpen oversteken. Het verkeer is rustig, de situatie vraagt om moreel handelen. Een agent komt aanrijden en geeft hem een boete voor “onterecht stilstaan”. Jeroen probeert uit te leggen dat hij logisch, ethisch en universeel handelde, maar krijgt geen gehoor. Zijn uitleg wordt afgedaan als eigen interpretatie. De boete blijft staan. Wat begint als zorgzaam handelen, eindigt in straf — zonder ruimte voor redelijkheid.

Marije zit in een juridische procedure en vraagt vooraf of ze de leuKometer mag gebruiken. Zo kan ze beter uitleggen waarom het handelen van de wederpartij niet logisch, ethisch en universeel was. De rechter wijst het verzoek af: “We volgen hier gewoon het proces.” Tijdens de zitting raakt Marije overprikkeld en kan ze haar visie niet goed onderbouwen. Door de weigering van een redelijke aanpassing verliest ze grip, terwijl ze juist helder wilde bijdragen.

Sara is jurist bij een rechtbank. Ze herkent dat sommige procespartijen consistent en eerlijk handelen, maar botsen met het systeem. Door de leuKometer te gebruiken, kan zij beter duiden waar het schuurt. Ze stelt vragen die niet alleen wettelijk, maar ook moreel relevant zijn. Haar collega’s merken dat zaken soepeler verlopen en vaker leiden tot duurzame afspraken. Dankzij Sara wordt het recht niet alleen toegepast, maar ook doorleefd — logisch, ethisch en universeel.

Bilal begeleidt burenruzies. Hij merkt dat sommige cliënten niet boos zijn, maar vastlopen omdat het systeem onredelijk voelt. Hij introduceert de leuKometer als neutraal instrument. Hierdoor kunnen partijen samen kijken naar wat logisch, ethisch en universeel klopt. Het helpt Bilal om rechtvaardigheid tastbaar te maken zonder dat mensen tegenover elkaar komen te staan. Zijn werk wordt niet zachter, maar juist scherper — met oog voor recht én verbinding.

Gewenste situatie

Juridische toekomstvisie

In 10 jaar is leuKtisme wereldwijd erkend als een vorm van neurodiversiteit. leuKtisten worden medisch, juridisch en maatschappelijk erkend, beschermd en ondersteund. De leuKometer en leuKpas zijn ingeburgerd in zorg, onderwijs, rechtspraak en bedrijfsleven. Ook juridische instellingen zijn getraind in logisch, ethisch en universeel omgaan met leuKtisten. Daardoor hoeven leuKtisten zich niet meer aan te passen aan schadelijke systemen — de systemen zijn aangepast om het leuK handelen juist te benutten.

Juridische verankering

leuKtisme wordt erkend als grond voor het recht op redelijke aanpassing en bescherming tegen discriminatie, zoals vastgelegd in het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Jurisprudentie bevestigt de rechtspositie van leuKtisten, onder meer bij het College voor de Rechten van de Mens en het EHRM. Er is een juridische toolbox ontwikkeld, met standaardteksten, voorbeeldzaken en modellen voor aansprakelijkheid. Juridische professionals dragen bij aan precedentwerking die recht doet aan logisch, ethisch en universeel handelen als beschermwaardige norm.

De leuKometer als juridisch hulpmiddel

De leuKometer wordt erkend als juridisch hulpmiddel dat inzicht geeft in het handelen van personen en systemen. Net als een blindegeleidestok helpt bij oriëntatie, helpt de leuKometer de leuKtist om situaties te analyseren of ontwerpen. Juristen, mediators en rechters gebruiken de leuKometer om gedrag te toetsen op logica, ethiek en universaliteit. Het bevordert transparantie, verantwoording en redelijkheid — essentieel voor eerlijke rechtspraak en effectieve conflictoplossing.

De leuKpas als rechtsbescherming

De leuKpas is voor leuKtisten wat de Autipas is voor autisten: een laagdrempelig, erkend hulpmiddel om hun behoeften zichtbaar te maken. In juridische context helpt de leuKpas om redelijke aanpassingen te beargumenteren en onbegrip te voorkomen. Professionals in recht, handhaving en overheid weten hoe hiermee om te gaan. De pas verkleint het risico op miscommunicatie of onterechte sancties, en vergroot de kans op zorgvuldige, rechtvaardige en universele behandeling.

Verdieping

Innerlijke rechtvaardigheidsdrang

Veel leuKtisten voelen diep van binnen wat klopt. Zij hebben een drangmatig gevoel voor rechtvaardigheid dat verder gaat dan voorkeur of overtuiging. Deze innerlijke oriëntatie is logisch, ethisch en universeel. Juist daardoor botsen zij met regels of procedures die willekeurig, inconsequent of schadelijk zijn of niet correct worden toegepast. In juridische omgevingen kan dit gedrag worden gezien als ‘opstandig’ of ‘lastig’, terwijl het juist een belangrijke spiegel biedt voor wat wél rechtvaardig en duurzaam is. Dat vraagt om erkenning.

Wettelijke grondslagen

Als juridisch professional werk je binnen kaders zoals de Awb, Awgb, Wgbh/cz en het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Deze wetten verplichten tot gelijke behandeling, redelijkheid en toegankelijkheid. Veel leuKtisten ervaren structurele uitsluiting, niet omdat ze onbekwaam zijn, maar omdat systemen niet aansluiten bij hun manier van waarnemen en handelen.

Juridisch gezien is dit aan te merken als indirecte discriminatie.

Er is dus dus niet alleen de ruimte, maar ook de plicht om rekening te houden met logisch, ethisch en universeel handelen.

Redelijke aanpassing

Het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap spreekt van redelijke aanpassing: maatwerk om deelname aan de samenleving mogelijk te maken. Ook in het recht is dat toepasbaar. Denk aan extra uitleg, alternatieve vormen van communicatie, of ruimte voor een ander type bewijsvoering. Voor leuKtisten is zo’n aanpassing vaak essentieel. Niet omdat zij niet kunnen meedoen, maar omdat het systeem hen uitsluit. Door redelijke aanpassing te doen, maak je het recht eerlijk.

Bereid je voor op interactie met leuKtisten

Door jezelf te verdiepen in leuKtisme vergroot je de kans op eerlijke interactie en begrijpelijke communicatie. Herken de signalen van leuK gedrag. Begrijp waarom standaardprocedures soms niet volstaan en hoe kleine aanpassingen kunnen bijdragen aan rechtvaardigheid. Je voorkomt onnodige escalatie en biedt leuKtisten de ruimte om zich als volwaardig rechtsdeelnemer te uiten.

Volg een presentatie van Stichting leuKtisme

Stichting leuKtisme verzorgt compacte, inhoudelijke presentaties voor juridische professionals. Hierin leer je hoe leuKtisten functioneren, welke knelpunten zij ervaren en wat dat vraagt van jouw

praktijk. De presentatie bevat concrete voorbeelden, juridische kaders (zoals het VN-Verdrag inzake de rechten van

personen met een handicap) en toepassingen van de leuKometer. Na afloop weet je hoe je je eigen werk logischer, ethischer en universeler kunt maken.

Volg een training over redelijke aanpassing

De stichting biedt gespecialiseerde trainingen aan over omgaan met leuKtisten binnen juridische procedures. Je leert hoe je redelijke aanpassing toepast, hoe je epistemisch onrecht herkent, en hoe de leuKometer daarbij helpt. Deze training is geschikt voor rechters, advocaten, juristen, mediators en handhavers. Je krijgt handvatten om zorgvuldig, helder en inclusief te handelen — zodat ook leuKtisten veilig kunnen deelnemen aan jouw domein.

Draag bij aan juridische dossiers

Stichting leuKtisme bouwt aan juridische dossiers die bijdragen aan precedentvorming. Je kunt als jurist, advocaat of juridisch ondersteuner helpen met het structureren, onderbouwen of toetsen van deze dossiers. Jouw expertise helpt leuKtisten om zaken juridisch scherp en overtuigend te maken — zonder verlies van hun logische, ethische en universele visie. Zo werk je mee aan structurele verbetering van het systeem.

Sluit je aan bij het juridisch partnernetwerk

Professionals die zich herkennen in leuKtisme of de missie van de stichting, kunnen zich aansluiten bij het juridisch partnernetwerk. Je wordt onderdeel

van een gemeenschap die kennis deelt, samenwerkt in zaken en bijdraagt aan bewustwording in het veld. Binnen het netwerk is ruimte voor samenwerking met

mensenrechten-advocaten, rechtswinkels en juridische opleidingen. Je betrokkenheid maakt het recht menselijker én preciezer.

Wat kun jij doen?

Gebruik en test de leuKometer in je werk

De leuKometer is beschikbaar voor juridische professionals als reflectie-instrument en analysetool. Je kunt het toepassen in mediation, klachtbehandeling, handhaving of bij juridische toetsing. Door situaties logisch, ethisch en universeel te analyseren ontstaat meer wederzijds begrip en betere besluitvorming. De stichting biedt begeleiding bij eerste toepassingen, zodat je veilig en onderbouwd kunt experimenteren. Jouw feedback helpt ook het instrument te verbeteren.

Position papers voor professionals

Stichting leuKtisme heeft position papers voor:

- medische professionals
- juridische professionals
- publieke en commerciële professionals
- onderwijsprofessionals

leuKtisme.nl/positionpaper

Stichting leuKtisme

Wij zetten ons in voor bewustwording, erkenning en maatschappelijke acceptatie van leuKtisme, zowel nationaal als internationaal. Door educatie, beleidsbeïnvloeding en samenwerking met wetenschappelijke en maatschappelijke organisaties streeft Stichting leuKtisme naar een samenleving waarin logisch, ethisch en universeel handelen wordt gewaardeerd en leuKtisten volwaardig kunnen bijdragen.

**Postbus 1
3700 AA Zeist**

**www.leuKtisme.nl
hallo@leuKtisme.nl**

Stichting leuKtisme staat geregistreerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 97422584.

v25091 | © 2025 Stichting leuKtisme

Deze position paper is opgesteld door Stichting leuKtisme ten behoeve van bewustwording, kennisdeling en maatschappelijke verandering. De inhoud is gebaseerd op actuele inzichten, praktijkervaringen en het juridisch kader zoals onder andere het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Toepassing en interpretatie zijn voor eigen verantwoordelijkheid. Stichting leuKtisme aanvaardt geen aansprakelijkheid voor besluiten of handelingen die worden genomen op basis van deze publicatie, maar nodigt elke lezer uit tot logisch, ethisch en universeel handelen.